

BIBLIOTEKA
Instytutu Ekonomiki Rolnej

Nr inw. 658

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ

*Prace Instytutu
Ekonomiki Rolnej*

1

1952

· K S I A Ź K A i W I E D Z A ·

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ

*Prace Instytutu
Ekonomiki Rolnej*

1

1952

• K S I A Ź K A i W I E D Z A •

ZESPOŁ REDAKCYJNY:

JERZY TEPICHT (Redaktor naczelny)
ANATÓL BRZOZA, ZENON TOMASZEWSKI,
ZOFIA ZAWIDZKA, BOGUSŁAW GAŁĘSKI (Sekretarz).

*
* *
*

Kwartalnik, którego wydanie rozpoczynamy z dniem dzisiejszym, nosi nieco odmienny charakter od serii wydawnictw, która ukazywała się w latach 1950 oraz 1951.

Wydawnictwa, o których mowa, składały się w zasadzie z dwóch grup: 1) wyniki cyfrowe rachunkowości indywidualnych gospodarstw oraz wyniki niektórych ankiet — bez komentarza politycznego i ekonomicznego, 2) niektóre próby analizy i uogólnień (jak np. struktura społeczna wsi polskiej) oraz materiał dydaktyczny (jak statystyka rolnicza, ekonomika socjalistycznych przedsiębiorstw rolniczych itp.). Pierwsza grupa była częściowo wydana drukiem, druga — wyłącznie na powielacz.

Nowe wydawnictwo, które rozpoczynamy, będzie się różnić od przewidywanych w przyszłości opracowań syntetycznych, jak również podręczników i innych prac całościowych tym, że będziemy w nim drukować fragmenty szeregu prac badawczych — większe i mniejsze, aż do krótkich komunikatów włącznie, jak również niektóre rozważania metodologiczne, projekty badań itp.

Cele, którym te materiały fragmentaryczne mają służyć, są następujące:

1) ułatwić szerszemu gronu naukowców i praktyków na odcinku gospodarstwa wiejskiego oraz działaczy politycznych zapoznanie się „na bieżąco“ z tematyką i dorobkiem prac Instytutu,

2) stworzyć większą możliwość wykorzystania naszych poszukiwań w codziennej praktyce umacniania sojuszu robotniczo-chłopskiego i socjalistycznych przedsiębiorstw rolniczych — państwowych i spółdzielczych,

3) wywołać krytykę naszej pracy — w poszczególnych jej częściach i w całości,

4) ukazać bogactwo tematów, ogrom możliwości, otwierających się przed marksistowskim badaczem zagadnień agrarnych w Polsce, i zachęcić tym młode, rosnące kadry ekonomistów do wybierania tej — szczególnie twórczej i aktualnej dziedziny.

Ogólna charakterystyka prac IER była dana po raz pierwszy na Ogólnopolskim Zjeździe Ekonomistów.

Instytut prowadzi swoje badania w dwóch zasadniczo kierunkach. Pierwszy kierunek — to problematyka ekonomiczna rolnictwa polskiego w okresie przejściowym od kapitalizmu do socjalizmu. Problematyką tą, w której dominują zagadnienia związane z indywidualną gospodarką chłopską, zajmują się u nas dwa działy badawcze: „D z i a ł

ekonomiczno - społecznej struktury rolnictwa“ oraz „Dział polityki ekonomicznej“. Pierwszy z nich ogłosił w grudniu 1950 roku wspomnianą już częściową próbę analizy struktury społecznej wsi w Polsce Ludowej, ze szczególnym uwzględnieniem rejonu środkowo-zachodniego, a obecnie publikuje w niniejszym numerze część wyników swoich badań w rejonie południowo-wschodnim. Dział polityki ekonomicznej zajmował się w pierwszym swoim okresie w głównej mierze zagadnieniami kredytu państwowego i lichwiarskiego na wsi w okresie powojennym i ogłosił drukiem pierwsze wyniki swych badań również w grudniu 1950 roku — na Zjazd Ekonomistów. Obecnie główna praca badawcza tego Działu koncentruje się wokół zagadnień skupu i kontraktacji.

Rzecz jasna, że i Państwowe Gospodarstwa Rolne, jak również nasze POM i spółdzielnie produkcyjne nie mogą być badane w oderwaniu od okresu, jaki przeżywa całe nasze rolnictwo — i w tym sensie stanowią one część problematyki tego okresu. Uwypuklamy to m. inn. w uwagach krytycznych Redakcji do jednego z artykułów, zamieszczonych w niniejszym numerze. Jeszcze mocniej wypadnie nam to podkreślić w większej pracy, która ukaże się w numerze następnym. Niemniej, zasadniczą cechą tych przedsiębiorstw socjalistycznych jest fakt, że stanowią one „załączki nowego w starym“; stąd konieczność wyodrębnienia ich w specjalne działy badawcze Instytutu. Są to: „Dział Państwowych Gospodarstw Rolnych“ oraz „Dział POM i spółdzielni produkcyjnych“.

W bieżącym roku Dział PGR pracuje głównie nad zagadnieniem kosztów własnych, planowania ich i bieżącej kontroli oraz walki o ich obniżenie. Równocześnie Dział pracuje nad zagadnieniami związanymi z organizacją pracy i ogólną organizacją PGR jako przedsiębiorstwa. Na tym odcinku Dział PGR ma za sobą pierwszą pracę pionierską w dziedzinie projektowania organizacji wielkiego zespołu gospodarstw w woj. lubelskim, której wnioski metodyczne opublikujemy w jednym z najbliższych numerów.

Dział POM i spółdzielni produkcyjnych, który opracował w ubiegłym roku projekty księgowości spółdzielczej oraz wzorcowe tablice norm i dniówek obrachunkowych, jak również analizę podziału dochodów w kilkudziesięciu spółdzielniach, obecnie — kontynuując tę pracę — koncentruje się głównie na projektach organizacyjno-gospodarczego urzędnika kilku przodujących spółdzielni, nad powiązaniem planu spółdzielni produkcyjnych i POM z planem państwowym na terenie powiatu oraz na niedocenianym jeszcze przez większość działaczy państwowych, partyjnych oraz pracowników rolnictwa — zagadnieniu niższych typów spółdzielczości produkcyjnej w naszym kraju. W tej ostatniej

sprawie zamierzamy ogłosić pierwszy fragment naszych badań w najbliższym numerze kwartalnika. Jeżeli chodzi o badania nad POM, Dział opracował kilka monografii, przeprowadził ankietę „Agronomowie POM o swej pracy“ i brał udział w opracowywaniu materiału instrukcyjnego dla personelu Państwowych Ośrodków Maszynowych. Obecnie tematem głównym badań jest zagadnienie rozmieszczenia i specjalizacji POM.

W obecnym numerze zamieszczamy jeden większy fragment badań nad indywidualnymi gospodarstwami chłopskimi, jeden przyczynek do zagadnień rozwoju gospodarki spółdzielni produkcyjnych oraz jeden przyczynek metodologiczny, związany z problemem właściwej rozbudowy sieci POM w naszym kraju. Jest rzeczą zrozumiałą, że wobec konieczności ograniczenia rozmiarów, każdy numer będzie miał tematycznie nieco inny charakter. W zasadzie każdy numer będzie się składał z jednej większej pracy (względnie fragmentu pracy), z paru mniejszych przyczynków, komunikatów itp, Toteż obraz prac Instytutu jako całości będzie można sobie wytworzyć dopiero po 3 — 4 numerach.

Zanim więc dojrzeje moment dla szerszej dyskusji nad charakterem Instytutu jako całości, jest możliwą i pożądaną dyskusja nad poszczególnymi badaniami, których wyniki będziemy publikować, a które wydają się nam — mimo wszystkie swoje braki — istotne dla praktycznych potrzeb polityki agrarnej partii i naszego państwa.

Jedną z podstaw do przyszłej generalnej dyskusji będzie projekt tematyki wzorcowej dysertacji z ekonomiki rolnictwa, który zamieszczamy w niniejszym numerze. Tematyka ta z natury rzeczy jest znacznie szersza, aniżeli program Instytutu. Kierunek jednakże jest w obu wypadkach ten sam.

Jest nim leninowsko-stalinowska nauka o ekonomicznych funkcjach dyktatury proletariatu, o walce klasowej na wsi w okresie budownictwa socjalizmu, o planie spółdzielczym jako prawie rozwoju drobnotowarowych wytwórców ku socjalizmowi, i następnie ku komunizmowi.

Badać konkretne formy przejawiania się tych praw rozwojowych w polskim rolnictwie, stworzyć im najlepsze warunki, „dać przestrzeń“, ograniczając zarazem wpływ sił, ciągnących nas wstecz ku czasom wykysku i degradacji — oto zadanie każdego patrioty naukowca, stojącego u boku patrioty praktyka na agrarnym odcinku walki o Polskę Socjalistyczną.